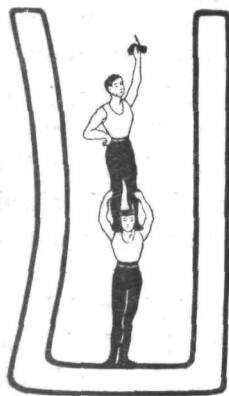

D. TRSTENJAK:

Atila, kralj hunski.

prvi polovici petega stoletja je živel Atila, imenovan šiba božja. Bil je to mož silovit, bistrega uma, trdne volje in predrzne srčnosti. Vladal je nad divjim hunskim narodom, ki ga Amijan Marcelin (okolo 330 do 400) popisuje blizu tako-le:

Brez brade so, grdega obličja, ker dečkom brž po rojstvu prerežejo lica, da jim zaradi brazgotin ne morejo rasti brke; krivonogi so kakor zveri, in skoro živinsko je njihovo življenje. Ni jim treba ognja, da bi si kuhali jedi; njihov živež so korenine in zelišča, ali pa jedo napol sirovo meso. Hiš nimajo nikakršnih in se jih ogibljejo kakor grobov; celo kolib iz trstja ne vidiš pri njih. Brez miru blodeči po hostah in gorah, so privajeni od otroških nog gladu in žeji ter vsaki vremenski izpremembi. Njihova oblačila so ali platnena ali sešita iz kožic manjših živali; vedno pa nosijo toisto obleko doma in na polju ter jo imajo tako dolgo na sebi, dokler ne razpade v cape. Kosmata svoja bedra pokrivajo s kozlovimi kožami, njihovi škornji pa so nesposobni, zato težko hodijo peš. Toliko boljši pa so jahači; sicer so konji njihovi suhi in grdi, vendar stanovitni. Na teh čepe kakor prirasli in na konjih opravljajo svoje navadne posle. Ponoči in podnevi je skoro vsak na konju; na konju kupuje in prodaja, je in pije; večjidel na vrat te živali naslonjen tudi Hunec spi; celo svoja zbirališča in posvetovanja imajo na konjih. Pravega gospodarstva ni videti pri njih; svojim glavarjem služijo brez vsake trdne zveze. V vojno gredo nalik zagozdi z neskončno divjim krikom. Brhki kakor so, se razkrope hkratu in si poiščejo nasprotnika

za uboj. Iz daljine se borijo s kopjem; rti tega orožja so napravljeni iz ostrih kosti. Kadar se približajo sovražnikom, se borijo z mečem ter mečejo zanjke nanj, da se tako zavozlan ne more braniti. Pluga in motike ne poznajo. Brez ognjišča in dvorišča se skitajo semtertja s svojimi vozovi, na katerih stanujejo žene in otroci, dokler ne odrastejo. Drugje rojen, drugje izrejen ne ve nobeden, odkod je. Ne poznajo razločka med krepostjo in pregreho; kaj je vera in bogoslužnost, tega tudi ne vedo.

S tem divjim ljudstvom se je vzdignil Atila nad Rimljane, zapustivši svoje leseno poslopje kraj reke Tise na Ogrskem. Več nego pol milijona vojakov, deloma najetih, deloma prisiljenih, je gnal skozi Norik, Vindelicijo in Alemanijo na reko Ren, kjer je pokončala ta divja drhal v mestu Vormaciji burgundsko kraljevo poslopje. Stara pesem pravi: Kamor je stopilo kopito Atilovega konja, tam ni rasla več trava. — Najlepša mesta so podrl ti divjaki in že so prišli do Genaba (današnji Orleans). Tu se jim je uprl hrabri Aecij z Burgundci, Zapadnimi Goti in Franki. Krvava bitka je bila na Katalaunskem polju leta 451. Bojišče je pokrivalo 162.000 mrtvecev, med drugimi je padel tudi Teodorik, junaški kralj Zapadnih Gotov. Vendar je bil Atila zmagan in se umaknil nazaj v Panonijo, da plane drugo leto čez Julijske planine v gornjo Italijo. Lepa mesta Petovij (Ptuj), Celejo (Celje), Emono (Ljubljano) in Akvilejo (Oglej) so razrušile te divje drhali. Že so padla slavna mesta Milan, Pavija, Padova, Verona, in že se je odpravil Atila nad mogočni Rim, a navzlic temu se je na prošnje papeža Leona I. pomiril z rimskim cesarjem Valentinijanom in se vrnil v panonske pustinje. Naglo je umrl (l. 453.) ravno tisto noč, ko se je oženil s hčerjo burgundskega kralja; nekateri pripovedujejo, da ga je njegova nevesta sama umorila.

V Atilovi vojski so služili Slovenci; zato njegov spomin še sedaj živi med narodom in v narodnih pripovedkah o pesoglavcih ali pesjanih, kakor so imenovali Hune zaradi njihove grde postave. Kadar so kralja pokopavali, so imeli velike krmine, pri katerih so prepevali razne pesmi svojemu vitezu na čast. Latinski pisatelji pravijo, da se je ta sedmina velela »strava«, kar je slovenska beseda ter priča, da so že tedaj stanovali Sloveni v Panoniji.

Na grobu.

*Tiho klonijo ciprese
snežne veje,
sneg na grob očetov pada,
da mu bo gorkeje;*

*da ne bo mu zmrzovalo
srce pod gomilo,
ki je prej tako skrbelo
in ljubilo . . .*

Davorinov.
